
Eğitim Fakültesi Dergisi

<http://kutuphane.uludag.edu.tr/Univder/uufader.htm>

Eğitim / Müzik Eğitiminde Program Değerlendirme Yaklaşımlarına Genel Bir Bakış

Aytekin Albuz

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi

Özet. Eğitimde; öğretimin kalitesini sürekli olarak kontrol altında tutmak ve yükseltmek amacıyla, program değerlendirme çabaları son dönemde oldukça önemli bir olgu haline gelmiştir. Ancak burada önemli olan, bir öğretim programını çağdaş program değerlendirme kriterlerine uygun, içsel öğelerine dönük olarak ele alıp değerlendirme işlemlerine tabi tutmaktır. Zira tersi bir durum, programın geneli hakkında yanlış bir yargının oluşmasına sebebiyet verebilir. Bu pencereden bakıldığında; eğitimde program değerlendirme etkinliklerinin eğitim ve öğretim açısından hayati bir öneme ve değere sahip olduğu gerçeği de bir kez daha ortaya çıkacaktır.

Anahtar Kelimeler: Müzik Eğitimi, Eğitimde Program Değerlendirme.

Zusammenfassung. Um in der Erziehung die Qualität des Unterrichtswesen zu erheben und in Kontrolle zu halten, hat sich in den letzten Zeitabschnitten die Programmbewertungsanstrengungen sich zu einer wichtigen Tatsache hervorgetragen. Das wichtigste an diesem Thema ist das die Unterrichtsprogramme mit einer modernen und auch gleichzeitigen Programm Bewertungskriterium und den Inhaltselementen zusammen in den Bewertungen bearbeitet werden. Im Gegenteil könnte dieser Zustand zu einem falschen Urteil über die ganzen Programme hinaus verursachen. In dieser Aussicht an spielen die Bewertungs Aktivitäten in dem Gesichtspunkt der Unterrichtswesen und Erziehung eine sehr wichtige Rolle.

Schlüsselwörter: Musikerziehung, Programm Bewertungen im Bereich "Erziehung".

Giriş

Değerlendirme kelimesi sözlükte; “Değer kazanmak, değerini arttırmak, pahasını ölçmek, kıymetini tahmin etmek” anlamlarına gelmektedir (1).

Bir eğitim terimi olarak program değerlendirmenin tanımı ise, “Eğitim programının etkililiği hakkında yargıda bulunarak, programdaki aksaklıkların programın hangi öge ya da öğelerinden kaynaklandığını belirleyerek gerekli düzenlemelerin yapılması ve öğrencilerin başarısını değerlendirerek bir dersin hangi öğrenciler tarafından tekrar edilmesi gerektiğine karar verme süreci” biçiminde yapılmaktadır (2).

Buradan yola çıkarak müzik eğitiminde program değerlendirme yaklaşımının tanımı da “Bir müzik öğretim programının yapısı, sağlamlığı, işe yararlığı ve etkililiği hakkında elde edilen verileri; önceden tespit edilen ölçütlerle kıyaslayarak etkililiği hakkında yargıya varma süreci” şeklinde yapılabilir (3).

Eğitimde program değerlendirme yaklaşımlarının ışığında müzik eğitiminde program değerlendirme çabaları beş ana başlık altında toplanabilir. Bunlar;

- a) Eldeki müzik eğitimi/öğretimi programın tasarısına bakarak değerlendirme
- b) Mevcut müzik eğitimi/öğretimi programın uygulandığı ortama bakarak değerlendirme
- c) Müzik eğitim/öğretim programın uygulanması sonucu ortaya çıkan başarıya bakarak değerlendirme
- d) Müzik eğitim/ öğretim programının sonucunda hedeflenen erişiyeye bakarak değerlendirme
- e) Müzik eğitim/öğretim programının uygulanması sonucu ortaya çıkan ürüne bakarak değerlendirme olarak sıralanabilir(4).

Eğitimde uygulanan belli başlı program değerlendirme modelleri şunlardır:

1. Hedefe Dayalı Program Değerlendirme Modeli

Hedefe dayalı program değerlendirme sürecinde aşağıdaki aşamalara yer verilir;

- Programın amaç ve hedeflerini belirleme
- Hedefleri, kazandırılmak istenen özelliğe göre sınıflama

- Hedefleri davranış cinsinden ifade etme
- Hedefe ulaşıp ulaşılmadığını gösterecek durumu saptama
- Ölçme tekniklerini seçme
- Öğrencilerin davranış yeterlikleri ile ilgili verileri toplama
- Elde edilen verilerle belirlenen hedefleri karşılaştırma

2. Stufflebeam'ın Çevre, Girdi, Süreç ve Ürün Modeli

Bu model, kapsamlı ve çok yönlüdür. Program geliştirme sürecinde yetkili ve ilgililerin programla ilgili aşağıdaki dört esas alanda karar vermesi beklenir.

- Planlama ile ilgili karar verme
- Yapılandırma ile ilgili karar verme
- Uygulama ile ilgili karar verme
- Yeniden düzenleme ile ilgili karar verme

3. Eğitsel Eleştiri Modeli

Bu model, diğerlerinden farklı olarak niceliksel olarak değil de daha çok niteliksel olarak incelemeye ağırlık veren bir modeldir. Modelin “Betimleme, yorumlama ve değerlendirme” olmak üzere üç temel boyutu vardır (2).

Bilineceği gibi; genel anlamda program geliştirme süreci ve özel anlamda da “müzik eğitiminde program geliştirme” süreci, birbirini takip eden ve dört ana evreden oluşan bir döngü niteliğindedir (5). Bu evreler de kısaca şu şekilde şematize edilebilir.

$$\text{Program Geliştirme} = \text{Program hazırlama} + \text{Program deneme} + \text{Program değerlendirme} + \text{Program düzeltme}$$

Doğal olarak bir eğitim programı ve dolayısıyla bir müzik eğitimi programının odağını, öğretim programı oluşturmaktadır. Bu bakımdan program değerlendirme işlemlerinin odağını da program değerlendirme anlayışının oluşturacağı unutulmamalıdır.

Program değerlendirme yaklaşımında önemli olan ve gerçek değerlendirme sonuçlarını yansıtacak olan, programın hem tasarısının hem de uygulamadaki görünümünün göz önünde bulundurularak değerlendirilmesidir. Bu değerlendirmede üzerinde önemle durulması gereken en önemli husus ise;

tutarlı ve gerçekçi “ölçüt / ölçütler” tespit etmek ve aynı zamanda ölçümlerin yapılması sürecinde de mutlaka uzman görüşüne başvurulmasıdır.

Bir öğretim / müzik öğretim programının değerlendirilmesinde genel olarak şu kriterler göz önünde bulundurulmalıdır:

- Program hazırlama ilkelerine uygunluk
- Çağdaş program anlayışına uygunluk
- Program geliştirme modeline uygunluk
- Kullanılan modelin geçerliği
- Modelin tasarıya uygunluğu

Bir müzik öğretim programının öğelerine dönük değerlendirme alt işlem basamakları da şöyle sıralanabilir; hedeflerin değerlendirilmesi, hedef davranışların değerlendirilmesi, içeriğin değerlendirilmesi, ölçme sınavı durumlarının değerlendirilmesi ve değerlendirme işlemlerinin değerlendirilmesi. (5).

Yukarıda ifade edilen öğelerin gerçekçi ve tutarlı bir değerlendirmeye tabi tutulabilmesi için ise genel olarak şu ölçütler göz önünde bulundurulmalıdır:

a) Müzik öğretim programına ilişkin hedeflerin değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulacak kriterler;

- Hedefler, ifadesel anlamda “hedef” söylemine ne derece uygunluk göstermektedir?
- Hedefler ihtiyaçla ne derece uyum göstermektedir?
- Hedeflerin konu alanıyla ilişki düzeyi nedir?
- Hedefler kendi içerisinde ne derece tutarlıdır?
- Hedeflerin geçerlik düzeyi nedir?

b) Müzik öğretim programına ilişkin hedef davranışların değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulacak kriterler

- Hedef davranışlar, ifadesel anlamda “hedef davranış” söylemine ne derece uygunluk göstermektedir?
- Hedef davranışlar, hedeflerle ne derece kenettir?
- Hedef davranışların görselliği ne derece yüksektir?
- Hedef davranışların ölçülebilirliği ne derecedir?

c) Müzik öğretim programı İçeriğinin (kapsam) değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulacak kriterler

- Programın içeriği ifadesel anlamda “içerik” söylemiyle ne derece uygunluk göstermektedir?
- İçerik hedeflerle ne derece örtüşmektedir?
- İçeriğin sürekliliği ne düzeydedir?
- İçeriğin düzenlenişinde öğretim ilkelerine uygunluk ne düzeydedir?

d) Müzik öğretim programı öğretme-öğrenme durumlarının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulacak kriterler

- Öğretme-öğrenme durumları ifadesel anlamda “öğretme-öğrenme durumları” söylemiyle ne derece uygunluk göstermektedir?
- Programda öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerine ne derece dikkat edilmiştir?
- Kullanılan öğretim yöntemleri, mevcut hedeflere ulaşmada ne derece etkilidir?
- Öğretmen davranışları öğretim ilkelerine ne derece uygundur?
- Öğretimde kullanılan ders araç, gereç ve materyalleri öğretim açısından ne ölçüde yeterlidir?

e) Müzik Öğretim Programı Sınama - Ölçme Durumlarının Değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gereken kriterler:

- Sınama- ölçme durumları ifadesel anlamda “sınama - ölçme durumları” söylemiyle ne derece uygunluk göstermektedir?
- Ölçme sonuçları ne derece geçerlidir?
- Ölçme sonuçları ne derece güvenilirirdir?
- Ölçme-sınama işleminde kullanılan ölçütün, ölçüm sonucu açısından yeterliği ne düzeydedir?

f) Müzik Öğretim Programına İlişkin Değerlendirme Durumlarının Değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gereken kriterler:

- Değerlendirme durumları ifadesel anlamda “değerlendirme durumları” söylemiyle ne derece uygunluk göstermektedir?
- Yapılan değerlendirme de değerlendirme ilke, ölçüt ve işlemlerine ne derece yer verilmiştir?

- Programda öğretimin belli aşama ve düzeylerinde değerlendirme işlemlerine ne derece yer verilmiştir?
- Programın geneline yönelik değerlendirme işlemine ne derece yer verilmiştir?

Öğretim / müzik öğretimi program değerlendirme sürecine ilişkin olarak yukarıda ortaya konan fikirlerden de anlaşılacağı üzere; “program değerlendirme”, hem program geliştirme süreçlerinden birini, hem diğer evrelerin başlıca boyutlarından birisini ve hem de oluşup geliştirilen programın temel öğelerinden birini oluşturmaktadır (5).

Sonuç olarak; ortaya konan tüm bu veriler ışığında, hazırlanan veya hazırlanması düşünülen bir öğretim / müzik öğretim programının niteliği ne olursa olsun, eğer sağlamlığı, geçerliği ve tutarlığı hakkında bir karara varılmak isteniyorsa; o program mutlaka önceden belirlenen ölçütler dahilinde değerlendirme işlemlerine tabi tutulmalı ve ancak ondan sonra bir yargıya varılmalıdır. Çünkü program değerlendirmede bilimsel olan budur. Bu açıdan bakıldığında ise program değerlendirme çabalarının; çağdaş eğitim/öğretim anlayışı içerisinde kendisinden vazgeçilmesi asla düşünüle-meyecek öneme ve değere sahip olduğu bir kez daha görülecektir.

Kaynakça

1. Gövsa, Alaaddin., **Resimli Yeni Lügat ve Ansk.** Tan Matbaası, I. Cild, sy: 553.
2. Erden, Münire., **Eğitimde Program Değerlendirme**, Personel Eğitim Merkezi, Yayın no: 6, sy: 10,11,12,13, Ankara, 1993.
3. Uçan. Ali., **Gazi Yüksek Öğretmen Okulu Müzik Bölümü, Müzik Alanı I. Yıl Programının Değerlendirilmesi**, Doktora Tezi, Çağrı Matbaası, sy: III, Ankara, 1996.
4. Ertürk, Selahattin., **Eğitimde Program Değerlendirme**, Yelkentepe Yayınları, sy. 114, Ankara, 1986.
5. Uçan, Ali., **Müzik Eğitiminde Program Değerlendirme Lisansüstü Ders Notları**, G.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Müzik Eğitimi Bölümü, Ankara, 1996.